

Markaðspunktur í dag:

- Týnda þúsundið – Hvað varð um KK 16-49 ára með grunnskólapróf?

Týnda þúsundið – Hvað varð um KK 16-49 ára með grunnskólapróf?

Í vikunni birti Hagstofan atvinnuleysistölur fyrir fjórða ársfjórðung 2011. Í samantekt Hagstofunnar kom fram að langtímaatvinnuleysi hefði minnkað á síðasta fjórðungi ársins, en þar var miðað við sama ársfjórðung árið áður. Ef atvinnuleysistölur Hagstofunnar fyrir árið 2011 í heild sinni er skoðaðar liggur þó fyrir að langtímaatvinnuleysi, mælt sem þeir einstaklingar sem hafa leitað að vinnu í ár eða lengur, hefur aukist milli ára.

Einstaklingum sem hafa verið atvinnulausir í skemmri tíma hefur fækkað, en hluti þeirra hefur líklega færst yfir í hóp langtímaatvinnulausra. Yfir það heila hefur atvinnulausum einstaklingum fækkað um 1000 milli ára (skv. tölum Hagstofunnar, talan er eilítið hærri skv. Vinnumálastofnun). **Almennt væru það jákvæðar fréttir en tölur yfir starfandi einstaklinga hafa ekkert breyst milli áranna 2010 og 2011.**

Vinnuafl er skilgreint sem: Starfandi einstaklingar + atvinnulausir einstaklingar.

Ef atvinnulausum fækkar og þeir hefja störf á ný ætti vinnuaflið því að haldast óbreytt.

M.v. vinnumarkaðstölur Hagstofunnar liggur því fyrir að vinnuafl hefur skroppið saman enn eitt árið í röð, um 1000 manns á síðastliðnu ári, en um 4000 manns hafa horfið úr íslensku vinnuafli frá hrúni. Sem hlutfall af mannfjölda er vinnuafl einnig í lágmarki, en atvinnuþátttaka hefur ekki verið lægri síðan 1991 (en tölur Hagstofunnar ná ekki lengra aftur). Þar af er þátttaka karla á vinnumarkaði í algeru lágmarki.

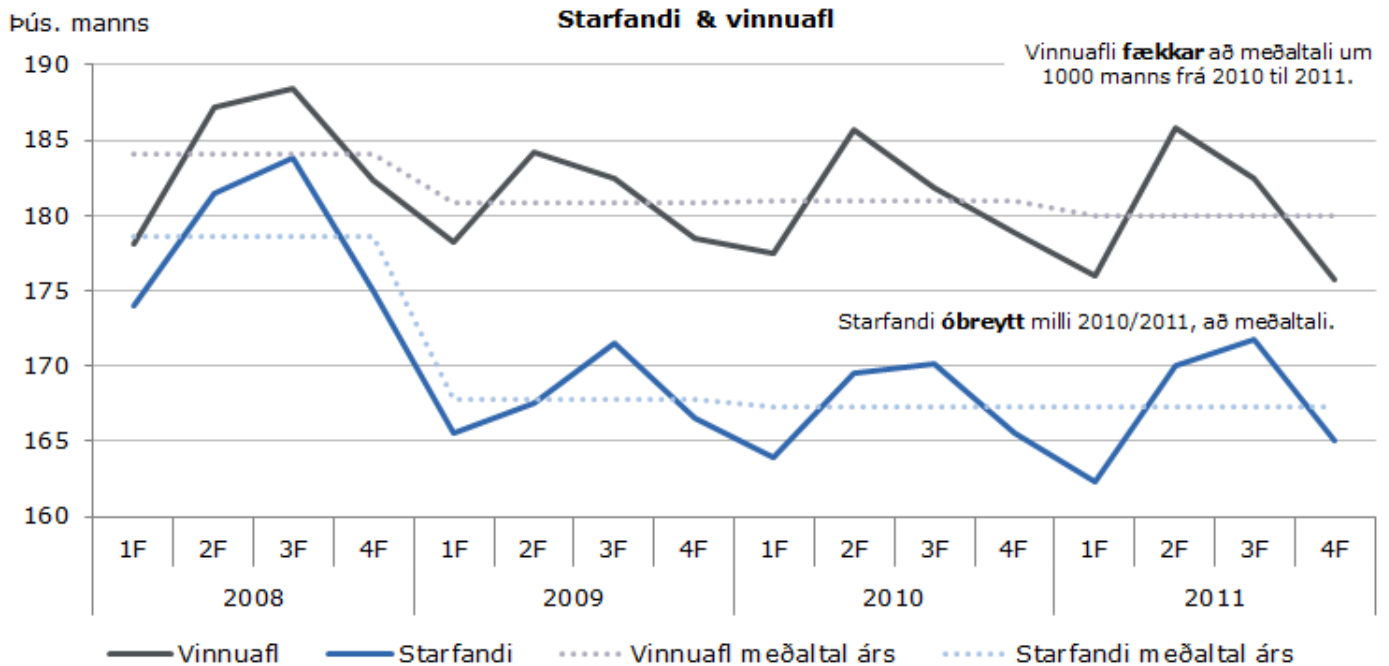
Hvað hefur þá orðið um þá 1000 einstaklinga sem hurfu úr vinnuaflinu á síðasta ári?

- Fluttu þeir af landi brott?
- Settust þeir á skólabekk (á ný)?
- Misstu þeir rétt sinn til atvinnuleysisbóta? Hvernig sjá þessir aðilar sér fyrir farborða þá?
 - Með styrkjum frá sveitarfélögum?
 - Með svartri vinnu?

Niðurstöður greiningardeildar benda til þess að karlmenn á aldrinum 16-49 ára, sem hafa einvörðungu grunnskólamenntun, hafi horfið í auknum mæli úr íslensku vinnuafli. *Hvað varð um þennan hóp Íslendinga sem samkvæmt opinberum hagtölum hefur horfið af atvinnuleysissskrá og í kjölfarið úr íslensku vinnuafli?* Brotthlutfalingur ómenntaðra karlmannna á aldrinum 16-49 ára gæti verið ástæða minnkandi atvinnuleysis.

Atvinnuþátttaka í lágmarki

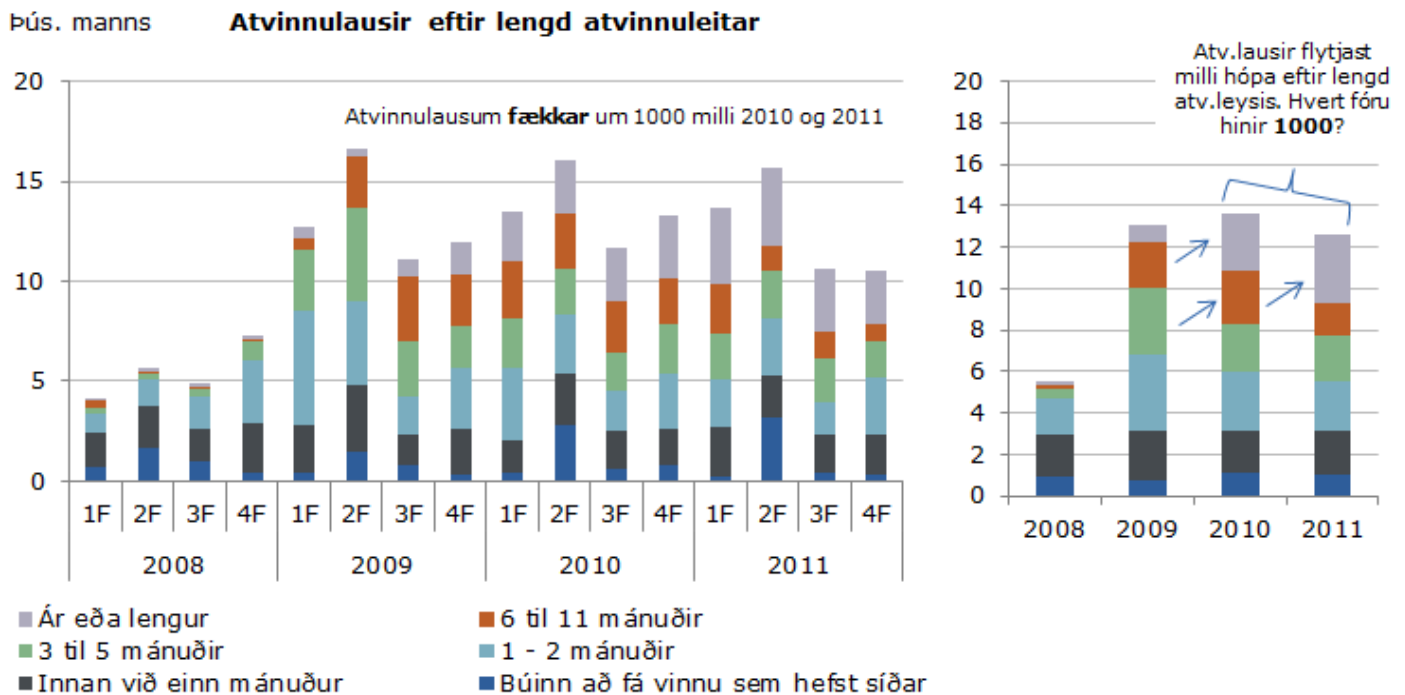
Atvinnuþátttaka á Íslandi var í lágmarki árið 2011 en vinnuafl hefur farið stöðugt minnkandi frá hrúni. Atvinnuþátttaka kvenna hefur ekki verið jafn lág frá árinu 2005 en samkvæmt tölum Hagstofunnar hefur þátttaka karla ekki verið minni frá 1991. Á síðasta ári fækkaði einstaklingum í vinnuaflinu um 1000 manns að meðaltali milli ára. Þessi minnkun í vinnuaflinu á rætur sínar að rekja til þess að atvinnulausum einstaklingum hefur **fækkað** en fjöldi starfandi einstaklinga hefur **staðið í stað**. Á mynd hér fyrir neðan má sjá að starfandi einstaklingum hefur farið fækkandi allt frá hrúni, ef meðaltal áranna er skoðað.

Heimild: Hagstofa Íslands

Atvinnulausum fækkar – flytjast milli hópa og hverfa úr vinnuaflinu

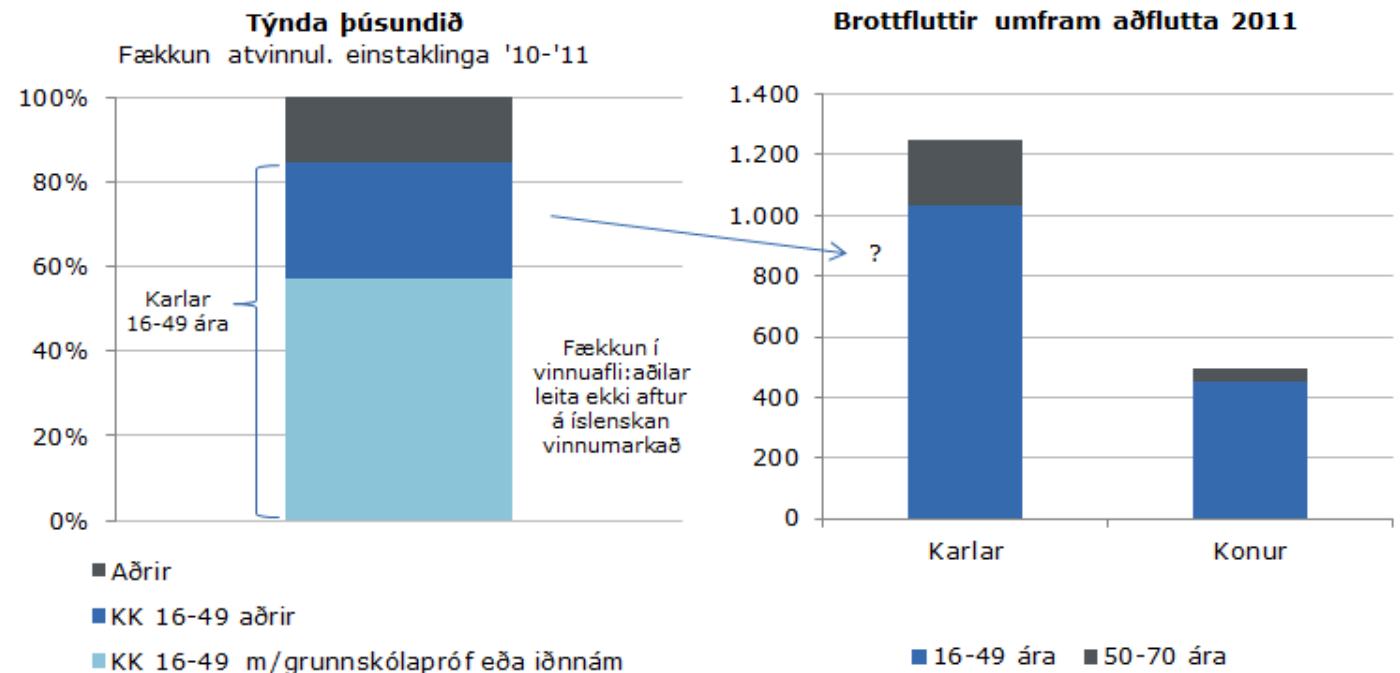
Það dró úr atvinnuleysi undir lok síðasta árs, en atvinnuleysisstigið var hátt á fyrri helmingi 2011. Á hægri myndinni hér fyrir neðan má sjá innbyrðisskiptingu atvinnulausra eftir lengd atvinnuleitar á ársgrundvelli frá 2008 til 2011. Frá árinu 2009 hefur einstaklingum í hópinum „ár eða lengur“, fjölgað, sem er e.t.v. vísbending um að einhverjir **einstaklingar hafi átt erfitt með að verða sér út um vinnu frá hruni**. Þrátt fyrir þetta fækkaði atvinnulausum einstaklingum í fyrsta skipti frá hruni í fyrra, ef lítið er á tölurnar á ársgrundvelli. Samkvæmt upplýsingum frá Vinnumálastofnun hefur umsækjandi atvinnuleysisbóta **rétt á greiðslu bóta í samfelld 3 ár**. Rúmlega 3 ár eru liðin frá því að fjármálakreppan skall á haustið 2008 og því mögulegt að einstaklingar sem hafi nú verið atvinnulausir til lengri tíma hafi undir lok síðasta árs misst réttindi sín til atvinnuleysisbóta og hverfa því af skrá. *Minnkandi atvinnuleysi í opinberum hagtölum gæti því verið villandi framsetning á þróun mála á vinnumarkaði frá hruni.*

Heimild: Hagstofa Íslands

Hverjir eru þessir 1000 og hvert fóru þeir?

Tölur frá Vinnumálastofnun sýna skiptingu atvinnuleysis eftir menntun, starfstétt og kyni, svo eitthvað sé nefnt¹. Ef nánnar er rýnt í tölurnar virðist sem fækkun atvinnulausra á síðasta ári sé fyrst og fremst vegna afskráningu **karlmannna á aldrinum 16-49 ára af atvinnuleysissskrá**, en rúmlega 80% af fækkuninni má rekja til þessa hóps. Þá eru það einkum karlmenn í þessum aldersflokki sem hafa einvörðungu klárað grunnskólapróf eða þeir karlmenn sem hafa lokið iðnnámi sem hafa dregið sig út úr vinnuaflinu. Þessi hópur karlmannna er tæplega 60% þeirra sem hurfu af atvinnuleysissskrá á árinu sem leið. Meirihluti þessara karlmannna vann áður við mannvirkjagerð eða í einhvers konar iðnaði. Hins vegar er ljóst að lítið hefur skapast af störfum í þessum greinum á undanfögnu ári, en í heildina lítið varð engin breyting á fjölda þeirra einstaklinga sem voru skráðir sem starfandi á síðasta ári.

Heimild: Hagstofa Íslands og Vinnumálastofnun

Tölur yfir brottflutta umfram aðflutta einstaklinga á vinnufærum aldri má sjá á mynd hér fyrir ofan. Um 1200 fleiri karlmenn fluttu frá landinu á síðasta ári en til þess. Þar af voru rúmlega 1000 karlmenn á aldrinum 16-49 ára. Þeir karlmenn sem misstu vinnunna og hurfu síðar úr vinnuaflinu **gætu hafa flutt úr landi eða sest á skólabekk á ný**.

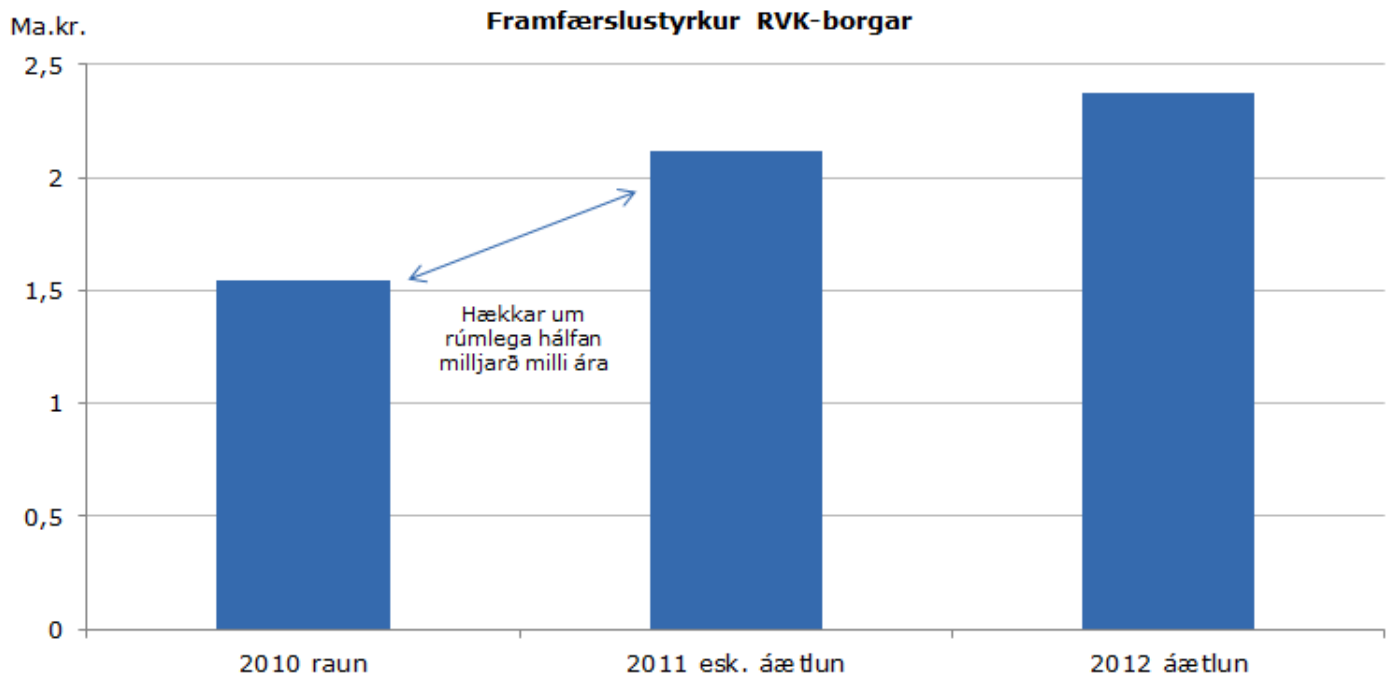
- Tölur sýna hins vegar að lítil aukning hefur orðið í nýskráningu/endurskráningu einstaklinga 25 ára eða eldri í háskóla eftir hrun og alls ekki næg til að skýra nokkurra þúsunda manna hvarf úr vinnuaflinu frá hruni. Enn fremur er ljóst að þó svo að ákveðinn hópur atvinnulausra hafi í auknum mæli leitað í skóla þá skýrir það ekki þá fækkun sem varð í fjölda atvinnulausra á síðasta ári þar sem stærstur hluti þessara einstaklinga var ekki með menntun sem gerði þeim kleift að hefja strax háskólanám.
- Tölur yfir fjölda einstaklinga sem hafa hafið nám í framhaldsskóla á síðustu árum hafa lítið breyst, þó það sé alls ekki hægt að útiloka að einhverjir þessara manna hafi hafið nám á ný.
- Fréttir hafa borist af starfsmöguleikum iðnaðarmanna á erlendri grundu, en lágt fjárfestingarstig hefur dregið úr möguleikum þessa hóps til að sjá sér farborða hér á landi. Tölur um brottflutta einstaklinga umfram aðflutta styðja einnig þá kenningu að karlmenn með grunnskólapróf á aldrinum 16-49 ára streymi úr landi og leiti tækifæra annars staðar.

Eru einhverjir af þessum 1000 enn þá á landinu?

Annar möguleiki er sá að þessi hópur karlmannna á aldrinum 16-49 með grunnskólapróf sé enn á landinu, en hafi einfaldlega horfið úr opinberum tölum yfir vinnuafl. Líkt og bent var á hér fyrir ofan rennur réttur til atvinnuleysisbóta út eftir 3 ár. Í kjölfarið er það á ábyrgð sveitarfélaga að taka að sér fjárhagslega aðstoð við þessa einstaklinga. Ef tölur yfir framfærslustyrki Reykjavíkurborgar eru skoðaðar kemur í ljós að upphæð þessarar fjárhagsaðstoðar hefur aukist um rúmlega hálfan milljarð milli ára úr 1,5 ma.kr. árið 2010 í rúmlega 2 ma.kr. árið 2011. Þetta mætti e.t.v. rekja til aukins fjölda einstaklinga sem er nú á

¹ Fækkun atvinnulausra milli árána 2010 og 2011 samkvæmt tölum Vinnumálastofnunnar er rúmlega 1000 og því meiri en tölur Hagstofunnar sýna. Hér er þó stuðst við hlutfallslega skiptingu atvinnulausra eftir menntun til að fáa grófa mynd af þeim einstaklingum sem eru atvinnulausir.

framfærslu borgarinnar. Ef við segjum sem svo að meðalframfærslustyrkur sé um 150 þús. kr. á mánuði (skv. vef Reykjavíkurborgar) þá stæði 500 m.kr. hækkun heildarframfærslustyrkja borgarinnar undir greiðslu til um 280 fleiri einstaklinga árið 2011 en 2010. Af öllu þessu er ljóst að atvinnuleysistölurnar einar og sér segja ekki alla söguna um stöðuna á íslenskum vinnumarkaði í dag.

Heimild: Reykjavíkurborg

Lítið um úrræði fyrir KK 16-49 með grunnskólapróf?

Ljóst er að úrræði hefur vantaði fyrir karlmenn á aldrinum 16-49 með grunnskólapróf en þessir einstaklingar hafa e.t.v. ekki haft kost á því sækja á önnur starfssvið, fara í háskólanám eða bæta við sig menntun. Þessi hópur gegndi mikilvægum störfum hér fyrir hrun, m.a. í mannvirkjagerð og þekking á þessu sviði er því streyma úr landi. Þá tapast ákveðin virkni hjá einstaklingum sem hafa verið atvinnulausir til lengri tíma en langtímaatvinnuleysi stórs hóps getur haft neikvæðar samfélagslegar sem og efnahagslegar afleiðingar. Fækkun atvinnulausra einstaklinga á Íslandi er mikilvægt skref í átt að endurreisn hagkerfisins en mikilvægt er að veita því athygli hver orsök slíkrar minnkunar er: Betra ástand á innlendum vinnumarkaði eða brotthvarf úr vinnuaflinu.

Markaðspunktur Greiningardeildar Arion banka

Davíð Stefánsson	david.stefansson@arionbanki.is	444-6965
Fannar Jónsson	fannar.jonsson@arionbanki.is	444-6962
Krístur Mjöll Frostadóttir	kristrun.frostadottir@arionbanki.is	444-6911
Þorbjörn Atli Sveinsson	thorbjorn.sveinsson@arionbanki.is	444-6973

Ábyrgðarmaður: Þorbjörn Atli Sveinsson

Fyrirvari

Þær skoðanir og spár sem hér koma fram eru byggðar á almennum upplýsingum sem Greiningardeild Arion banka hefur undir höndum þegar markaðspunktur eru ritaðir. Helstu heimildir eru ársskýrslur, afkomufundir og hluthafafundir auk annarra opinberra upplýsinga sem birst hafa í fjölmiðlum og á öðrum vettvangi. Upplýsingar í umfjöllun eru einungis birtar í upplýsingarskyni og þær ber ekki að skoða sem tilboð á einn eða annan hátt. Skoðanir og spár geta breyst án fyrirvara. Þrátt fyrir að þess sé sérstaklega gætt að upplýsingarnar séu réttar og nákvæmar þegar þær eru settar fram getur Arion banki, eða starfsmenn Arion banka ekki tekið ábyrgð á villum. Vinsamlegast hafið samband við markaðsviðskipti Arion banka eða ráðgjafa áður en gengið er frá viðskiptum sem byggja á þessum markaðspunktum. Arion banki hf. og starfsmenn félagsins taka ekki ábyrgð á því ef að gengi einstakra bréfa sem félagið mælir með kaupum á kunni að lækka og öfugt.

Arion banki, starfsmenn Arion banka, stjórnarmenn eða aðilar tengdir Arion banka kunna að eiga hagsmuna að gæta varðandi einstök félög sem greiningar, verðmatskýrslur og annað útgáfuefni Greiningardeildar Arion banka lýtur að hverju sinni. Hagsmunir kunna að vera ýmsir t.d. sem hluthafar eða ráðgjafar eða einstaka félögum, umsýslunaraðilar útboða, viðskiptavaki útgefenda eða hagsmunir sem lúta að annarri veittri fjárfestingabankþjónustu.

Athugasemdir, ábendingar og fyrirspurnir tengdar markaðspunktum sendist á netfangið greiningardeild@arionbanki.is